

A MATEMATIKA EMBERI ARCA

Ki az a bátor, aki rohanó világunkban vaskos interjúkötetet készít – a borítón számtalan egyenlettel –, hogy meggyőzze a világot arról, a matematikának emberi arca van? Kiknek szól az üzenet? Annak a szűk rétegnek, amelynek tagjai a matematikához oly mértékben vonzódnak, hogy még szórakozásként is ezzel kapcsolatos történetekre, irodalomra vágynak? Vagy tévedek, és ahogy bővelkedünk kiváló matematikusokban Bolyaitól Neumannon keresztül Lovászig, úgy bővelkedünk az irántuk érdeklődőkben is? Vagy ennek hiányában csak pusztába kiáltó szó marad ez a könyv?

A matematikáról valószínűleg a legtöbb embernek határozott véleménye van, ami talán nem is mindig vonzó, pedig megalapozott ismeret híján nem lenne szabad állást foglalni. Mert vajon hány százalékuknak van tapasztalata, élménye az iskolai számtanon túl az igazi matematikával?

Így törtek elő belőlem a kérdések-érzések, amikor az interjúkötetet a kezembe vettem. Majd lassan előjöttek az emlékeim is, hiszen így vagy úgy, de egész életemben körülvelt a matematika. Hogy csak néhányat említsek: nyolc évet töltöttem egy padban a Középfiskolai Matematikai és Fizikai Lapok sikeres példamegoldójával, legjobb barátommal, *Eff Lajossal* a Szamuely utcai Általános Iskolában, majd a Fazekas Gimnáziumban. Iskolatársam voltam e könyv több szereplőjének is, *Pelikán Józsefnek*, *Lovász Lászlónak*, *Vesztegombi Katalinnak*. Emlékezetes találkozásaim, beszélgetéseim voltak *Vekerdi Lászlóval*, *Weszely Tiborral*, *Kiss Elemérrel*, *Barabási Albert-Lászlóval*. Amikor 2012-ben Széchenyi-díjat kaptam, az elismerés mellé a sors megajándékozott azzal, hogy a matematikai Nobel-díjas, azaz friss Abel-díjas Szemerédi Endrével ismerkedhettem meg, és válhattam szót a hosszas és ünnepélyes parlamenti díjátadón, ahol egymás mellett ültünk. Milyen nagyszerű emberek mind, akikkel élmény volt eszmét cserélni, beszélgetni. Ma már két unokám is rendszeres Bolyai-versenyző, nem is eredménytelenül. Nekem mint a kórélettan kutatóorvosának pedig állandó szükségem van a matematikai statisztika alkalmazására.

Tisztelem és elismerem a matematika szépségét, de nem tartozik a kedvenceim közé. Mégis, amikor olvasni kezdtem a könyvet, és az olvasására szánt időm már lejárt, nem tudtam letenni, mert hamarosan kiderült, hogy ez az interjúkötet nem csupán a matematikusoknak, sőt nem is csak a matematikáról szól, hanem mindenkinek és mindenről. Mert nemcsak a matematikának van emberi arca, hanem a matematikusoknak is, akik különleges, de igazi hús-vér emberek. A matematika pedig maga a mindennapi élet. Hiszen ki ne gondolkozna el, amikor váratlan események érik, hogy miért pont vele, és miért pont így történtek a dolgok, azaz,

hogy mi a véletlen. Hogy a káoszban, amelyet csinálunk, látunk, amelyben élünk, mindig van több-kevesebb rendezett rész is. Vagy hogyan viselkedik a hálózat, akár a politikai vagy a baráti, és miként lehetne befolyásolni, hatni rá? Kiszámolható-e, tudományosan meghatározható-e a várt eseményeink valószínűsége, a jövő? Kit ne érdekelne, miként születnek a nagy és új utakat nyitó gráfelméleti, kombinatorikai, azaz matematikai felfedezések séta közben a Duna-parton. Hogy egy-egy új gondolat, megoldás, ötlet a 21. században miként vált ki, lobbant láng-ra a világ matematikai-informatikai globalizált hálózatában olyan lázas tevékenységet, megoldást, melyek eredményeit mindnyájan élvezzük, hasznosítjuk majd.

Staar Gyula szép kiállítású, 500 oldalas könyve interjúkat, beszélgetéseket tartalmaz, igazikat a javából, ahol a kérdező a felkészült kérdezőtől olyan kérdéseket kap, amelyek valóban érdekesek, fontosak és testes zabottak. A kérdéseknek és a válaszoknak szigorú ritmusuk van, feszes és szórakoztató, az észre, a lélekre egyaránt ható. Az eredmény a látókörünket tágító, a szakterületen túli világ teljességét nyitogató értékes mű, melyben a világhírű szereplők csodálatos mélységig nyílnak meg. Inspirálja és egyben mesterien, egyszerűen kordában is tartja őket az író, akiről, mint „Az év ismeretterjesztője díja”-sáról (2019) már kisbolygót (260098 Staargyula, 2004 ME5) neveztek el. A matematikusok közül számos orvosnak készült, de van köztük olyan, aki matematikusnak, mégis orvos lett.

Az ezredfordulón Vaclav Smil Kanadából a világ egyik leghíresebb, de a *Természet Világánál* – melynek a szerző 15 évig volt szerkesztője és 27 évig főszerkesztője – néhány hónappal fiatalabb tudományos ismeretterjesztő folyóiratában azt írta, hogy a 20. század Budapesten készült (“The twentieth century was made in Budapest.” *Nature*, Vol. 409, 4 January 2001, www.nature.com). Ezt illusztrálja e kötet is.

Ajánlom a könyv elolvasását, tanulmányozását mindazoknak, akiket érdekel a kortárs tudomány, a szellemtörténelem, a valóság, és ami mögötte van; mindazoknak, akik szeretik vagy érdeklődnek a matematika iránt, de még inkább azoknak, akik nem szeretik, nem szerették – legalábbis eddig –, és azoknak, akiket az emberi szellem, a viselkedés és a tanulságos, gyakran felemelő, de mindenképpen megerősítő emberi példák vonzanak.

(Staar Gyula: *A matematika emberi arca – Beszélgetések*. Budapest: Vince Kiadó, 2020, 504 o.)

Rosivall László

orvos, Széchenyi-díjas akadémiai doktor
emeritus professzor